

VJERNICI U HRVATSKOJ PRED IZAZOVOM DIJALOGA I OPRAŠTANJA

Dr. Adolf POLEGUBIĆ
Njemačka

Sažetak

Govoreći o vjernicima u Hrvatskoj pred izazovom dijaloga i opraštanja, autor je želio istaknuti kako je to danas jedini put ispravnog djelovanja među ljudima bez obzira koliko se razlikovali u svojim društvenim, političkim ili vjerskim pitanjima. Vjernike na takvo zauzeto djelovanje u Crkvi i u društvenoj zajednici upućuje sam Isus Krist i to preko sakramenata, a također i Dokumenti drugoga vatikanskog sabora te Papine enciklike i pisma. Posebno je istaknuo u tom pogledu papu Ivana Pavla II. koji je o toj važnoj tematici govorio za svoja tri pohoda Republici Hrvatskoj i dva Republici Bosni i Hercegovini.

Kroz takvo djelovanje vjernika prepoznat će se ujedno i njihovo autentično življenje vjere. Potom je dao uvid u stanje vjernika laika u Crkvi i društvu u Hrvatskoj, s posebnim osvrtom na stanje nakon demokratskih promjena istaknuvši pritom kako danas u Hrvatskoj djeluje oko 50 privatnih laičkih društava.

Autor također govori o konkretnim načinima djelovanja vjernika laika u Crkvi i društvu, s posebnim osvrtom na ekumensko i dijaloško djelovanje, te ističe kako područje dijaloga, opraštanja i pomirenja dovodi Crkvu, dakle sve njezine Članove, u važno društveno područje, koje je ujedno i mjesto susretanja između crkvene i društvene stvarnosti. Djelovanje vjernika je odgovorno djelovanje. Stoga se od njih očekuje neprestano ulaganje u svoju izgradnju. U tom smislu, ističe autor, dijalog i opraštanje je doista neprestani izazov za vjernike općenito, a također i za vjernike u Hrvatskoj.

Ključne riječi: vjernici laici, dijalog, opraštanje, pomirenje, Katolička Crkva u Hrvatskoj

Uvod

U svijetu, a i u Hrvatskoj, sve je aktualnija tema dijaloga, opraštanja i pomirenja. Ta je tematika na poseban način aktualna u Crkvi, koja spada u temeljne izazove njezina djelovanja, kako na institucionalnoj razini tako i na razini zauzetosti svakoga vjernika katolika u crkvenom i društvenom poslanju. „Poštivanje i ljubav moraju se protegnuti i na one koji drugačije od nas misle i rade u društvenim, političkim ili vjerskim pitanjima. Jer, sa što više čovječnosti i ljubavi prodremo u njihov način mišljenja, lakše ćemo moći s njima zapodjenuti dijalog.”¹ Stoga je dijalog osnovni preduvjet istinske komunikacije između ljudi bez obzira koliko se razlikovali u svojim vjerskim, političkim ili društvenim pitanjima. Bez dijaloga nema istinskog življenja niti djelovanja. On je temeljni izazov skladnoga suživota među ljudima bez obzira u kakvom se vjerskom ili društvenom kontekstu nalazili. Dijalog stoga „nije samo čarobna riječ naših dana niti je nostalgичno sjećanje na protekle euforije. Dijalog je nadasve stvarnost našega zajedništva“.² Dijaloška usmjerenost djelovanja, nakon poremećenih

¹ „Gaudium et spes”, t. 28

² „Dijalog na putu do istine i vjere”, zbornik radova, (priredio Frano Prcela, OP), Nakladni zavod Globus - Zagreb (etc.), 1996., str. 5.

nacionalnih, društvenih ili vjerskih odnosa, pred sebe stavlja sve izazovnije i zahtjevnije pitanje opraštanja i pomirenja. U Hrvatskoj ta tema postaje sve aktualnija poglavito nakon vremena velikosrpske agresije na Republiku Hrvatsku, i poremećenih međunacionalnih i međuljudskih odnosa, bilo na međudržavnoj ili pak na osobnoj razini. Stoga su hvale vrijedne dosadašnje inicijative pokretane u tom pogledu, poglavito Franjevačkoga instituta za kulturu mira iz Splita i Hrvatskoga Caritasa iz Zagreba.³ U Hrvatskoj se na vrijeme shvatila potreba nakonratne gradnje mostova i dijalogoškog djelovanja. To predstavlja sve važnije djelo, poglavito kad se zna koliko je godina, primjerice trebalo Nijemcima i Poljacima da nakon narušenih odnosa nakon Drugoga svjetskog rata započnu s dijalogom, opraštanjem i pomirenjem.⁴ Svjestan te činjenice, sin poljskoga naroda, papa Ivan Pavao II. je o toj važnoj temi govorio za svoja tri pohoda Republici Hrvatskoj i dva Bosni i Hercegovini. Dobro se podsjetiti njegovih riječi iz propovijedi izgovorene 11. rujna 1994. pred više od milijun vjernika na zagrebačkom hipodromu: „Vrijeme je da zagrebačka Crkva kao i cijela Crkva u Hrvatskoj, postane promicateljica međusobnog oprostjenja i pomirenja. `Tražiti oprost i sam oprostiti` tako bi mogla biti sažeta zadaća koja je pred svima, ukoliko se žele postaviti čvrste pretpostavke za postizanje istinskog i trajnog mira.”⁵ Te je riječi Papa uputio u ključnom trenutku upozoravajući na smjer u kojem treba biti usmjereno djelovanje vjernika katolika u Hrvatskoj, ali i cjelokupna hrvatska društvena zajednica, jer i za jednu i drugu razinu, dijalog, opraštanje i pomirenje nema alternative.⁶

Stoga će dijalog i opraštanje biti i ostati trajna zadaća i izazov za vjernike u Hrvatskoj, a upravo po takvom djelovanju prepoznat će se njihovo autentično življenje vjere, na što je tijekom cijeloga svoga plodnog djelovanja neprestano upozoravao i još uvijek upozorava i istaknuti hrvatski sociolog religije Željko Mardešić (Jakov Jukić).⁷

1) Stanje vjernika laika u Crkvi i društvu u Hrvatskoj

Opće je poznato kako su dolaskom komunista na vlast i uspostave „Narodne Republike Jugoslavije” 1945. godine katolička društva na tome području prestala s radom. Pojedina, kao što su Franjevački ili Dominikanski treći red i bratovštine, nastavile su djelovanje, ali strogo u crkvenom okviru.⁸ Tijekom komunističkog razdoblja, ovisno o stanju u bivšoj državi te o njezinim odnosima sa službenom Crkvom, povremeno su barem malo bila odškrinuta vrata za prepoznatljivije djelovanje vjernika u Crkvi i društvu u Hrvatskoj, poglavito među studentima laicima nakon Drugoga vatikanskog sabora i u vrijeme Hrvatskoga proljeća.⁹ Nakon demokratskih promjena i osamostaljenjem Republike Hrvatske stvoren je prostor za otvoreno

³ Autoru teksta još je živom sjećanju jedan takav pothvat - Međunarodna konferencija „Oprost i pomirenje - izazov Crkvi i društvu”, koja je održana u hotelu „Tomislavov dom” na Sljemenu u Zagrebu od 9. do 13. svibnja 2001., u organizaciji Hrvatskoga Caritasa i Franjevačkoga instituta za kulturu mira.

⁴ Vidi časopis: „Ost-West. Europäische Perspektiven”, Renovabis, Freising, 3/2002, br. 1 (težište broja posvećeno je temi „Erinnern und Versöhnen” (Sjećanje i pomirenje).

⁵ Papa Ivan Pavao II., „Govori u Hrvatskoj 10. i 11. rujna 1994.”, Kršćanska sadašnjost, str. 27.

⁶ Pritom valja posebno podsjetiti i na traženje same Crkve oprostjenja za svoje propuste u prošlosti. Vidi: „Erinnern und Versöhnen”. Die Kirche und die Verfehlungen und ihrer Vergangenheit; Johannes Paul II., Ansprache und Vergebungsbiten; objavio, preveo i napisao uvod Gerhard Ludwig Müller, profesor dogmatske teologije u Münchenu, Član Međunarodne teološke komisije; Johannes Verlag, Einsiedeln, 2000.

⁷ Vidi posebno: Jakov Jukić, „Lica i maske svetoga”, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1977. („Kao i sve moje dosadašnje objavljene napisane znanstvene radove, tako i ovu knjigu ne potpisujem pravim imenom Željko Mardešić nego s pseudonimom Jakov Jukić, jer sam baš potonji počeo rabiti prije više od trideset godina u prošlom poretku, stavivši na lice jednu masku što je s ponosom i radošću nosim. Nav. djelo, str. 11.; Siniša Zrinščak, „Sociologija religije - hrvatsko iskustvo”, Udžbenici Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1999., str. 118.)

⁸ O tome, ali i o Katoličkom laičkom pokretu od 1900. do 1945. vidi u: Adolf Polegubić, „Laien in der Kirche und Gesellschaft Kroatiens seit 1900. - Ihre Spiritualität, ihre kirchliche und gessellschaftliche Position und ihre Institutionen auf dem Prüfstand des Zweiten Vatikanischen Konzils, doktorska disertacija, BeČ, 1996., str. 7.-26.

⁹ Nav. djelo str. 27.-58.

djelovanje vjernika laika kako u Crkvi tako i u mladom demokratskom hrvatskom društvu. No trebalo je ponajprije uvidjeti pravo stanje laikata u Hrvatskoj. Tako je u Zagrebu od 16. do 18. studenoga 1992. održan Zbor hrvatskih vjernika laika pod geslom „Obnoviti lice zemlje”, u organizaciji Vijeća za laike Hrvatske biskupske konferencije. Zbor je pružio „priliku da se predstavnici našega katoličkog laikata nađu zajedno prvi put poslije Drugoga svjetskog rata na studijskom susretu posvećenom pozivu i poslanju laika u Crkvi i svijetu”.¹⁰ Na Zboru se okupilo 600 sudionika, a kao temeljni dokument o kojem se govorilo uzeta je pobudnica pape Ivana Pavla II. „Christifideles laici”. Valja također istaknuti kako su se na Zboru predstavila 22 vjernačka privatna društva.¹¹ U kasnijem vremenu vidljivo je da je broj laičkih organizacija u Republici Hrvatskoj porastao za još više od dvadeset, tako da se danas sa sigurnošću može ustvrditi kako u Hrvatskoj djeluje oko 50 privatnih laičkih društava, organizacija, pokreta i sl.¹² Zbor je zapravo pokušao dati uvid u stanje katoličkog laikata u Hrvatskoj. Na drugim studijskim danima vjernika laika, od 31. ožujka do 1. travnja 1995. u Zagrebu okupilo se više od 1000 sudionika.¹³ Nakon uvida u stanje na Zboru 1992., ovim skupom se željelo tražiti putove za konkretnije djevanje vjernika laika kako u Crkvi tako i u hrvatskom društvu. Nakon 1995. sličnih okupljanja vjernika laika u Hrvatskoj na općoj razini nije bilo. Nakon imenovanja, sada kardinala, Josipa Bozanića zagrebačkim nadbiskupom, predsjednikom Vijeća za laike HBK postao je šibenski biskup mons. Ante Ivas. U međuvremenu je Vijeće podignuto na razinu Komisije Hrvatske biskupske konferencije za laike na čijem je čelu gospičko-senjski biskup mons. dr. Mile Bogović.¹⁴ Komisija je uspjela organizirati dva važna znanstvena skupa. Prvi je međunarodni znanstveni skup pod nazivom „Hrvatski katolički pokret 1900.-1945.” održan od 29. do 31. ožujka 2001. u Zagrebu i Krku u organizaciji Komisije zajedno s Hrvatskim institutom za povijest i Institutom za crkvenu povijest Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.¹⁵ Tako su istaknuti crkveni i svjetovni znanstvenici iz Republike Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Slovenije s 45 predavanja, podjeljenih u šest tematskih cjelina, nastojali u objektivnom svjetlu osvijetliti Hrvatski katolički pokret od 1900. do 1945. godine.¹⁶ Na drugome znanstvenom skupu pod nazivom „Mogućnosti organiziranog djelovanja vjernika laika u Hrvatskoj”, koji je održan 5. i 6. listopada 2001. u Osijeku, razmišljalo se kako u tom smislu nešto pokrenuti u našoj Crkvi

¹⁰ Tako kaže tadašnji krčki biskup, predsjednik Vijeća za laike HBK Josip Bozanić u predgovoru zbornika: „Zbor hrvatskih vjernika laika - Zagreb, 16.-18. listopada 1992., „Obnoviti lice zemlje”, Vijeće za laike Hrvatske biskupske konferencije, uredio Stjepan Baloban, Glas Koncila - Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1993., str. 5

¹¹ U knjizi: Adolf Polegubić, „Laici u Crkvi i društvu u Hrvatskoj od 1900. - Njihova duhovnost, crkvena i društvena pozicija i njihove institucije na temelju prosudbe Drugoga vatikanskog sabora”, Biblioteka „Ravnokotarski Cvit”, Lepuri, 1999., s. 40.-70., donosi se prikaz 26 laičkih društava podjeljenih u sljedeće tematske skupine: karitativne organizacije, staleške organizacije, organizacije za mlade, opće organizacije, humanitarno-društvene organizacije, duhovno-odgojne organizacije, posebne organizacije i svjetovni instituti.

¹² Javna društva u Crkvi u Hrvatskoj, kao što je npr. Katolička akcija na Zapadu, još uvijek službeno ne postoje. Dakle, može se govoriti o privarnim društvima u Crkvi u Hrvatskoj. Vidi više: Zakonik kanonskog prava - s izvorima, Glas Koncila, Zagreb, 1996., kan. 298.-329.

¹³ Opširnije vidi zbornik: „Crkva, demokracija, opće dobro u Hrvatskoj, „Studijski dani” hrvatskih vjernika laika, Zagreb, 31. III. - 1. IV. 1995., Vijeće za laike Hrvatske biskupske konferencije, Glas Koncila, 1995.

¹⁴ Prema podacima pronađenima na internet stranici www.mladi.hbk.hr Komisija je dio Hrvatske biskupske konferencije, tj. njezino savjetodavno tijelo koje posebno prati i promiče djelovanje, informiranje i povezivanje svih vjernika laika Hrvatske u svim vidovima. Komisiju čini dvadesetak zauzetih vjernika u Crkvi i društvu različitih profila te četiri biskupa (mons. Mile Bogović, mons. Ante Ivas, mons. Juraj Jezerinac i mons. Đuro Hranić, Predsjednik je komisije gospičko-senjski biskup mons. Mile Bogović. U sklopu komisije djeluje i Odbor za mlade HBK, a predsjednik je odbora mons. Ante Ivas. Prema istim podacima od rujna 2002. u Zagrebu je otvoren i Ured za laike HBK.

¹⁵ Vidi: „Hrvatski katolički pokret” - zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenog skupa održanog u Zagrebu i Krku od 29. do 31. ožujka 2001. (broji 869 str.), uredio Zlatko Matijević, Vijeće za laike HBK, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002.

¹⁶ Posebno o pozitivnim stranama i dostignućima te slabostima unutar Pokreta, vidi u: Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije, godište CXXIX/2001., br. 4, str. 296.-298.

danas, u ovom vremenu, glede svekolikog uključenja vjernika laika u crkveni i društveni život u Hrvatskoj.¹⁷

Cjelokupno djelovanje vjernika laika u Crkvi i društvu u Hrvatskoj, a i u svijetu općenito, temelji se na pozivu koji im je uputio sam Isus Krist preko sakramenata, poglavito krštenja i potvrde, što je posebno aktualizirano u dokumentima Drugoga vatikanskog sabora¹⁸, pobudnici pape Ivana Pavla II. o pozivu i poslanju laika u Crkvi i u svijetu „Christifideles laici”¹⁹, u kojoj su sadržani rezultati rada, zasjedanja i dokumenata Sinode biskupa o laicima, održane u organizaciji Papinskog vijeća za laike od 21. do 25. svibnja 1987. u Rimu, a također i na temelju vlastite tradicije djelovanja Hrvatskoga katoličkog pokreta i organizacija vjernika laika na hrvatskom području u posljednjih više od sto godina.

Svi u Crkvi nisu pozvani vršiti iste službe, ali ono što ih sve izjednačuje jest zajednički Kristov poziv na svetost upućen svim vjernicima. Što je to drugo, negoli djelatno približavanje samom Isusu Kristu svakodnevnim vršenjem zapovjedi ljubavi prema Bogu, iz čega proizlazi i nužno djelatni odnos prema konkretnom bratu bližnjemu, posebice onom koji je u mnogim potrebama. To bi se moglo još jasnije izraziti ovako: Krist je u svom djelovanju bio posebno blizak rubnom, napuštenom, bolesnom, nemoćnom čovjeku, dalekom možda i zbog pripadnosti drugoj naciji ili vjeri. Kristova praksa u svakom vremenu morala bi se ostvarivati kroz praksu Crkve, tj. kroz sve njezine članove, krštenike. Upravo po njezinom takvom djelovanju kroz svoju instituciju i ljubav, potvrdit će se i njezina autentičnost u svakom vremenu.²⁰ To se podjednako odnosi na vjernike laike koji „budući da su sudionici svećeničke, proročke i kraljevske vlasti Kristove, vrše svoj udio u poslanju sveg naroda Božjega u Crkvi i u svijetu”.²¹ Dekret o apostolatu laike dalje kaže: „Kristovo djelo otkupljenja samo po sebi ide za spasom ljudi, no u isti mah obuhvaća i izgradnju sveukupnog vremenitog reda. Odatle je misija Crkve ne samo ljudima donositi vijest o Kristu i njegovu milost, nego također prožeti i usavršiti vremeniti red evanđeoskim duhom. Laici, dakle, ispunjavajući ovu misiju Crkve izvršuju svoj apostolat kako u Crkvi tako u svijetu, kako u duhovnom tako i u vremenitom redu: ta dva reda, iako se razlikuju, u jedinstvenom Božjem planu tako su povezana da sam Bog hoće sav svijet u Kristu učiniti sebi novim stvorenjem, početno ovdje na zemlji, a potpuno u posljednji dan. U jednom i drugom redu, laika koji je ujedno vjernik i građanin, treba stalno voditi jedino kršćanska svijet.”²² Vjera se prije svega dokazuje djelovanjem bilo u Crkvi ili u društvu, a danas doista postoje brojna područja djelovanja vjernika laika. U Crkvi njihovo djelovanje može biti povezano s raznim oblicima angažmana na razni opće Crkve, biskupske konferencije, (nad)biskupije ili župe. Na njih spada područje braka i obitelji, kateheza, njihove organizacije i sl. Kad su u pitanju područja njihova zauzetog djelovanja u društvenom području, onda se mora razmišljati o njihovom djelovanju na području školstva i odgoja, mladeži, djelovanja među starijima, ekumenskog i dijaloškog djelovanja, zauzetosti na području medija i javnog djelovanja, uključenja laika u područje rada i sindikata, državnih struktura, politike i društva, skrbi za okoliš, mirotvorne

¹⁷ Vidi: „Mogućnosti organiziranog djelovanja vjernika laika u Hrvatskoj” - Simpozij hrvatskih vjernika laika, Osijek, 5.-6. listopada 2001., zbornik (broji 793 str.), uredio Đuro Hranić, Vijeće za laike HBK, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002.

¹⁸ Na vjernike laike posebno se odnose dokumenti Drugoga vatikanskog sabora: „Lumen gentium” (Dogmatska konstitucija o Crkvi), „Apostolicam actuositatem” (Dekret o apostolatu laika) i „Gaudium et spes” (Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu), vidi: Drugi vatikanski koncil - Dokumenti, (latinski i hrvatski), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1994.

¹⁹ Vidi: Ivan Pavao II., „Christifideles laici”, Kršćanska sadašnjost - Dokumenti 93, Zagreb, 1990.

²⁰ Usp. Paul M. Zulehner, *Fundamentalpastoral, Pastoraltheologie*, sv. 1, Patmos Verlag, Düsseldorf, 1991., str. 17.

²¹ „Apostolicam actuositatem”, t. 2.

²² Isto, t. 5

uloge i sl.²³ Dakako oni će na ta dva važna područja djelovati ili kao pojedinci ili kao udruženi u svoja javna ili privatna laička društva i organizacije.

2) Dijalog i oprastanje - trajni izazov za djelovanje vjernika

a) Zadaća vjernika je pomiriti ljude s Bogom i jedne s drugima

Vjernici, pozvani od Krista po sakramentima krštenja i potvrde²⁴, pozvani su svakodnevno vršiti svoju veliku zadaću u Crkvi i društvu, radeći poglavito na pomirenju ljudi s Bogom i jednih s drugima, te tako sudjeluju u općoj svećeničkoj, proročkoj i kraljevskoj Kristovoj službi.²⁵ U tom smislu sv. Pavao kaže: „Dakle, ako je tko u Kristu, on je novi stvor; staro je nestalo, novo je, evo, nastalo. A ovo sve dolazi od Boga koji nas je po Kristu pomirio sa sobom i povjerio nam službu pomirenja, kao što je sigurno da Bog bijaše onaj koji je u Kristu pomirio svijet sa sobom, koji nije uračunao ljudima njihovih prekršaja i koji je stavio u nas riječ pomirenja. Prema tome, mi vršimo poslaničku službu u ime Krista - kao da Bog opominje po nama. U ime Krista molimo: Pomirite se s Bogom!”²⁶ Takvo djelovanje Crkve, dakle svih njezinih članova, može stoga biti usmjereno na djelovanje unutar same Crkve ili prema vani, prema društvenoj zbilji. Jer nema jake Crkve, prema vani ako nije snažna unutar same sebe, u međusobnom pomirenju svih njezinih članova. Upravo za takvo djelovanje vjernici svoje nadahnuće i snagu crpe upravo iz sv. Pisma. „Ono svjedoči o počecima, svrsi i dometima njihova kršćanstva, a potvrđuje se vjerskom i karitativnom praksom koju inicira.”²⁷

b) Konkretni načini djelovanja

Službena Katolička Crkva je danas bez sumnje usmjerena na ekumensko i dijaloško djelovanje, oprastanje i pomirenje. Dovoljno je samo pogledati važne crkvene dokumente, poglavito Drugoga vatikanskog sabora, pojedine papine enciklike i pisma. Samo u tom kontekstu se mogu razumjeti geste i čini „pape Ivana Pavla II. koji je na zalazu drugog i u zoru trećeg milenija kršćanstva zatražio oprost, pred Bogom i ljudima, za vjerske nedosljednosti iz prošlosti te upozorio na potrebu čišćenja pamćenja kod svih članova Crkve u sadašnjosti, a sve to radi bolje budućnosti”.²⁸ U službenoj se Crkvi jasno uvidjelo da je to jedini put kojim je danas moguće ići i to doista radi bolje njezine budućnosti, a i napretka i budućnosti čovječanstva. To je doista tako na općoj razini. Koliko je to ušlo u život svake biskupije posebno, u život svake župe, svakoga vjernika, to su pitanja koja bi bilo potrebno svakodnevno podsvješćivati, kako bi takvo djelovanje postalo nužnost, nešto bez čega se ne može u životu vjernika i njihovu svakodnevnom djelovanju.

Na žalost, programi mogu ponajbolje biti napisani, prožeti velikom retoričkom umnošću i zanosom, ali ako ne nađu kvalitetno mjesto u bazi, oni ostaju mrtvo slovo na papiru. Stoga je potrebno danas neprestano na svim razinama u Crkvi općenito, a i u Crkvi u Hrvatskoj, koja je dio opće Katoličke Crkve neprestano isticati važnost ekumenskog i dijaloškog djelovanja te međusobnog pomirenja i oprastanja. No, to je jedno veliko područje koje zahtijeva bistenje

²³ Vidi: Adolf Polegubić, „Laien...”, str. 147.-159.; Hanna Stüzle, „Glauben heisst handeln - Herausforderung der Laien in der Kirche und Gessellschaft”, Verlag J. Pfeiffer, München, 1994., str. 94.-120.; zapaženi tekstovi o djelovanju Crkve u društvu nalaze se i u zborniku (broji 350 str.): „Kirche in der Gesellschaft - Wege in das 3. Jahrtausend”, Sekretariat vom Österreichischen Bischofskonferenz, Buchverlag, Beč, 1977.

²⁴ Usp. „Lumen gentium”, t 33.

²⁵ Usp. Isto, t. 34., 35. i 36.

²⁶ 2 Kor 5, 17-20

²⁷ Tomislav Vuk, „Kako se Crkva služi Biblijom”, u: zbornik radova „Suvremeni pristup Bibliji”, Hrvatski dušobrižnički ured, Frankfurt na Majni, 2004., str. 51.

²⁸ Tonči Matulić, Biološko pitanje u svjetlu objave, u: Isto, str. 107.

pojmovna i potrebu svakodnevne aktualizacije tematike. Pritom je vrlo važno stvarati zdravu općecrkvenu i društvenu klimu, kako bi se doista uvidjelo da je prostor praštanja i pomirenja nešto bez čega se jednostavno ne može zdravo vjernički i ljudski živjeti. Oprost i pomirenje donosi radost i zdravlje onome tko je spreman oprostiti i pomiriti se; oslobađa ga tereta i čuva od samouništenja. Može li čovjek koji ne može oprostiti i koji neprestano živi s teretom mržnje biti sretan? Teret mržnje razara, tako je to na osobnoj, tako je to i na općoj, kolektivnoj razini. Potrebno je doista, kako kaže papa Ivan Pavao II., čistiti pamćenje i to kod svih članova Crkve, ali i kod svih članova društva.

Pohvalno je da se to uvidjelo u Hrvatskoj na vrijeme, te se počelo veoma rano djelovati na tome području. U tom smislu bio je nadasve važan i prvi Papin pohod Hrvatskoj 1994., koji je, kako je prethodno istaknuto, jasno označio put kojim bi trebala u sadašnjosti i budućnosti ići Katolička Crkva u Hrvatskoj, a također i mlada hrvatska država. Dobro je da su to uvidjele i određene crkvene i društvene strukture u Hrvatskoj, te su počele još zauzetije, a na više razina i zajedno djelovati na tome važnome području. Tako da se danas može sa sigurnošću reći kako je stvoren jedan dobar okvir za takvo djelovanje, koje je unatoč prvotnim nejasnoćama prihvatila velika većina hrvatske crkvene i društvene javnosti. U tome smislu otvara se jedno veliko područje djelovanja vjernika laika, koji danas sa svojih pedesetak privatnih laičkih društava, ali i kao pojedinci, članovi Crkve i društva, mogu kvalitetno utjecati na stvaranje dobre podloge za širenje prostora dijaloga opraštanja i pomirenja. I zasigurno na tome važnom području već dosta toga i čine. No, kako bi mogli još učinkovitije djelovati, bilo bi posebno potrebno više raditi na njihovu međusobnom povezivanju. U tom smislu često nije važan sam broj laičkih udruga i organizacija, koliko njihova povezanost i unutarcrkvena i društvena prepoznatljivost. U tom smislu svakako se očekuje i domišljanje pitanja krovne organizacije vjernika laika, o čemu je bilo razmišljanja u posljednjem razdoblju, a koja bi mogla povezati sva današnja laička nastojanja u Hrvatskoj. „Ako govorimo o potrebi novog katoličkog pokreta, mislimo na potrebu prikladnijih i boljih formula i struktura koje bi još bolje omogućile da dođe do izražaja sva ona dobra volja koja postoji u našem kršćanskom i katoličkom narodu, a koja zbog nedostatka adekvatnih struktura ne biva realizirana, odnosno nema dovoljno poticaja da se probudi i razvije.”²⁹ Da, upravo bez tih boljih formula i struktura doista nekad ne dolaze do izražaja ideje i snaga koja postoji u vjernicima, i koji su je spremni usmjeriti u pravom pravcu, ali nedostaje poticaja koje upravo mogu dati formule i strukture. Stoga je važna svijet o vlastitoj pripadnosti, jasno postavljanje ciljeva i djelovanje na njihovu ostvarenju. Može se samo zamisliti koja bi to bila snaga kad bi se na sličan način postavljale stvari u svih pedesetak laičkih društava u Hrvatskoj, kada bi se više radilo oko umrežavanja njihovih ciljeva i zajedno nastupalo u Crkvi i društvu? Doista bi njihova snaga mogla biti velika i prepoznatljiva. Unatoč vlastitim karizmama koje posjeduju sve bi se vjerničke laičke ustanove moglo lako okupiti oko Kristove zapovijedi ljubavi prema Bogu i bližnjemu, a samim tim i oko iskrenog djelovanja na području dijaloga, opraštanja i pomirenja, koje zapravo proizlazi iz prethodne zapovijedi.

Stoga se od vjernika, na što ih pozivaju i crkveni dokumenti, očekuje više ulaganja u svoju izgradnju, kako duhovnu tako i svaku drugu. Pritom je važno sudjelovati u seminarima, predavanjima, simpozijima, posvećenima temama pomirenja i opraštanja. Također se i od laičkih društava očekuje da i sami budu zauzeti u organiziranju i prepremanju istih. Od roditelja vjernika se posebno očekuje da već u svojoj obitelji, toj „kućnoj Crkvi” djeluju na otvaranju svojoj djeci prostora dijaloga, pomirenja i opraštanja, te ih tako pripremaju za veliku zadaću koju će na tome važnom području moći ostvarivati i u Crkvi i društvu. Od vjernika se također očekuje i zauzetije djelovanje na području svoje župe poglavito na području ekumenskog i dijaloškog djelovanja, opraštanja i pomirenja, i to posebno ako se radi

²⁹ To su riječi predsjednika Komisije za laike HBK gospićko-senjskog biskupa dr. Mile Bogovića, koje je izgovorio na međunarodnom simpoziju o Hrvatskom katoličkom poretu, Zagreb-Krk, 29.-31. ožujka 2001. Vidi: Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije, br. 4/2001., str. 297-.

o mješanim nacionalnim ili vjerskim područjima. Crkva od njih očekuje da prema svima pokazuju svoju ljubav i razumijevanje, da djeluju poput Krista koji je često razbijao barijere i prihvaćao svaku osobu posebno. Za to je potrebna tolerancija (lat. *tolerare* - podnostiti nešto smireno), a tolerancija i jest sposobnost podnostiti „posebno kod drugih ljudi, njihov način mišljenja, djelovanja, osjećanja, unatoč tome što njihov način mišljenja, djelovanja i osjećanja nije u skladu s našom naravi”.³⁰ To, svakako ne znači odricanje od svoje vjerske i nacionalne vlastitosti. Vjernici kao cjelovite osobe ulaze u odnose s drugim ljudima djelujući iz ljubavi prema Kristu, kao Kristovi učenici, a njegova ljubav prelazi okvire, usmjerena je prema svim ljudima.

Tu je također i područje njihove radne sredine, u kojoj također susreću ljude različitih vjera, nacija i svetonazora. Pozvani su i u svojoj radnoj sredini širiti ozračje mira, pomirenja i tolerancije i tako se zauzimati za jedan sretniji i pravedniji svijet. Vjernici su pozvani djelovati i na području općeg dobra, u politici, društvu, državnim strukturama. Pripadnik druge stranke, vjerniku nikada ne bi smio postati neprijatelj. Dapače on mu pomaže da se natječe i svojim programom i radom bude joj bolji i kvalitetniji. Valja istovremeno priznati kako se radi o osjetljivom području, no vjernik, će vođen duhom Božjim i tu naći prostor za zauzeto vjerničko djelovanje i otvaranje prostora dijaloga, pomirenja i opraštanja. Od svih se, zapravo, očekuje otvaranje prostora za više pravde, ljubavi, međusobnog prihvaćanja i tolerancije. No, hoće li vjernici laici moći uspješno odgovoriti na sve te izazove? To prije svega ovisi o njihovoj vlastitoj življenoj duhovnosti, koju bi trebali unositi u svijet u kojem žive i djeluju. „Ako nje nema, laički apostolat će izgubiti svoju svjedočku snagu.”³¹

Područje dijaloga, opraštanja i pomirenja dovodi Crkvu, dakle sve njezine članove, o čemu je već dosada bilo govora, u važno društveno područje, koje je ujedno mjesto susretanja između crkvene i društvene stvarnosti. Ta dva područja koja imaju svoju autonomiju, ali se međusobno i prožimaju. U tome smislu Drugi vatikanski sabor govori o Crkvi u svijetu, a i Crkvi za svijet. Ona nije pozvana biti izvan društvene stvarnosti u kojoj živi, već naprotiv tu stvarnost učiniti pozitivnijom.³² Vjernici laici koji istovremeno žive i jednu i drugu stvarnost, crkvenu i svjetovnu, zapravo su u svemu tome sretan most. „Vjerodostojnost Crkve je naposljetku pitanje svih, koji žele biti Crkva.”³³ Stoga je vrlo važno svoju dimenziju Crkve živjeti dostojanstvo, jer gdje je i jedan vjernik tamo je i Crkva koja se po njemu vrednuje. Stoga je djelovanje vjernika odgovorno djelovanje, o čemu se na puno mjesta govori u domukentima Drugoga vatikanskog sabora. U tom smislu dijalog i opraštanje je doista neprestani izazov za vjernike općenito, a također i za vjernike u Hrvatskoj.

Zaključak

Dijalog, opraštanje i pomirenje spada u same temelje djelovanja Crkve i to kako na institucionalnoj razini, tako i na razini zauzetosti svakoga vjernika u crkvenom i društvenom poslanju. Dijalog je ujedno i osnovni preduvjet istinske komunikacije između ljudi bez obzira na njihove vjerske, nacionalne, političke ili neke druge razlike. Dijalog i opraštanje stoga će biti i ostati trajna zadaća i izazov za vjernike u Hrvatskoj, a upravo po takvom njihovu djelovanju prepoznat će se njihovo autentično življenje vjere bilo da djeluju kao pojedinci ili udruženi u svojih 50-ak privatnih vjerničkih društava u Hrvatskoj. Pritom je jako važno da vjernici u Hrvatskoj neprestano ulažu u svoju izgradnju i to sudjelovanjem na raznim seminarima, predavanjima, simpozijima posvećenima posebno temama dijaloga, opraštanja i

³⁰ Ante Kusić, „Dijalog u kontekstu međuljudskih odnosa”, u zbornik: „Dijalog...”, cit. djelo, str. 356.-357.

³¹ Bono Z. Šagi, „Laici i svjetovna dimenzija Crkve”, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1995., str. 281.

³² Usp. Josip Balaban, „Djelovanje Crkve u novim društvenim oklonostima”, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1995., str. 18.

³³ Leo Karer, „Aufbruch der Christen. Das Ende der klerikalen Kirche”, Kösel, München, 1989., str. 22.

pomirenja. Pohvalno je i njihovo sudjelovanje na ekumenskom susretu „Zajedno za Europu” koji je održan početkom svibnja ove godine u Stuttgartu, na kojem su sudjelovali izravno ili su se izravno uključili u prijenos skupa u Splitu i Zagrebu. Kako je poznato, tada su se po prvi put u europskoj povijesti na jednom mjestu našli predstavnici više od 200 crkvenih pokreta i zajednica iz čitave Europe, a svjedočanstva i poruke su bile više nego znakovite: „Europa nikad više neće biti kao prije. Današnji je dan prekretnica. Došlo je na vidjelo ujedinjeno kršćanstvo. Kršćani imaju što reći i dati Europi. Ljubav nadvladava sve različitosti. Kršćanstvo nije mrtvo, živo je i lijepo...”

Biti i ostati na tragu dijaloga i opraštanja za vjernike praktično znači da budu ljudi ljubavi i vjere, jer „čovjek vjere ne može ne biti i čovjek dijaloga i ekumenizma”.³⁴ Takvim svojim zauzetim djelovanjem izravno utječu na stvaranje novih i pravednijih odnosa kako i Hrvatskoj tako i u svijetu te ostvaruju svoju temeljnu zadaću ljubavi prema Bogu i bližnjemu.

³⁴ Vidi: Matija Maša Vekić, „Najveći hrvatski teolog 20. stoljeća, (razgovor s dr. Joispom Kolanovićem u povodu obljetnice smrti o. Tomislava Janka Šagi-Bunića), Mjesečna revija za hrvatske zajednice u svijetu „Matica”, Zagreb, br. 7/2004., str. 36.